

БІДНІСТЬ ЯК ЕКОНОМІЧНА ПРОБЛЕМА УКРАЇНИ

Бідність є однією з найбільш важливих глобальних проблем людства, що характеризує низький рівень життя населення.

Бідність – соціальне положення, що характеризується відсутністю необхідних матеріальних засобів для того, щоб провадити «нормальне» (відповідно до норм прийнятих суспільством) життя, наприклад, неможливість прогодувати свою родину, дати освіту дітям чи забезпечити сім'ю якісним медичним обслуговуванням [1]. Бідність – це неможливість унаслідок нестачі коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу [2].

Головною причиною виникнення та поширення бідності серед українців стали несистемні реформи суспільного життя при переході на засади ринкової економіки та демократизації як суспільно-політичних, так і економічних інститутів [3], які проявились у зменшенні рівня зайнятості населення, зростанні рівня безробіття, низькому рівні оплати праці та пенсійного забезпечення, заборгованості із заробітної плати і соціальних виплат, відсутності розвинутої системи страхування та адресної соціальної допомоги [4]. У сучасних умовах процес зuboжіння продовжується у зв'язку із військовою агресією Росії, політичною нестабільністю, різким падінням економіки, підвищенням тарифів на житлово-комунальні послуги, спекулюванням на вимогах МВФ, корупцією [3].

Для оцінки рівня бідності в Україні використовують абсолютний і відносний підходи. Відповідно до першого рівень бідності розраховується за критерієм прожиткового мінімуму з використанням витрат і доходів. А відповідно до другого розраховується рівень відносної та крайньої бідності.

Сьогодні мінімальна заробітна плата в Україні становить 3723 гривні, а прожитковий мінімум – 1700 гривень (64 долари) на місяць, що дорівнює 54 гривні (2 долари) на день [5]. Прожитковий мінімум в Україні наближається до порогу бідності африканських держав (1,25 долара на день) [6].

Незважаючи на те, що чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами на місяць, нижчими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму, у 2016 рр. порівняно з 2014 р. скоротилась, з доходами, нижчими фактичного прожиткового мінімуму, – зросла (табл.1).

Таблиця 1

Масштаби бідності за абсолютним критерієм за доходами

	2014	2015	2016
Чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму:			
млн. осіб	3,2	2,5	1,5
у відсотках до загальної чисельності населення	8,6	6,4	3,8
Чисельність населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими фактичного прожиткового мінімуму:			
млн. осіб	6,3	20,2	19,8
у відсотках до загальної чисельності населення	16,7	51,9	51,1
Довідково:			
середньорічний розмір законодавчо встановленого прожиткового мінімуму (у середньому на одну особу в місяць, грн)	1176,0	1227,3	1388,1
середньорічний розмір фактичного прожиткового мінімуму (у середньому на одну особу в місяць, грн)	1357,6	2257,0	2646,4

Джерело: [7].

За стандартами ООН, якщо людина витрачає на проживання та продукти харчування менше 5 доларів на день, а на місяць менше 150 доларів (враховуючи не тільки харчування, але і витрати на комунальні платежі, проїзд та ін.), то вона живе за порогом бідності [6]. Станом на 2017 рік, за оцінками ООН, 80% населення України опинилося за межею бідності [6].

Заробіток в Україні майже вдвічі нижчий за межу бідності в сусідніх європейських країнах. В ЄС бідними вважаються люди, дохід яких (враховуючи усі соціальні виплати) становить менше 60% від середнього показника в країні [8].

За дослідженнями Київського міжнародного інституту соціології, рівень бідності населення України (відсоток українців, які вважали, що у них недостатньо коштів навіть на їжу) у 2017 р. порівняно з 2016 р. знизився і становив 12% (рис.1).

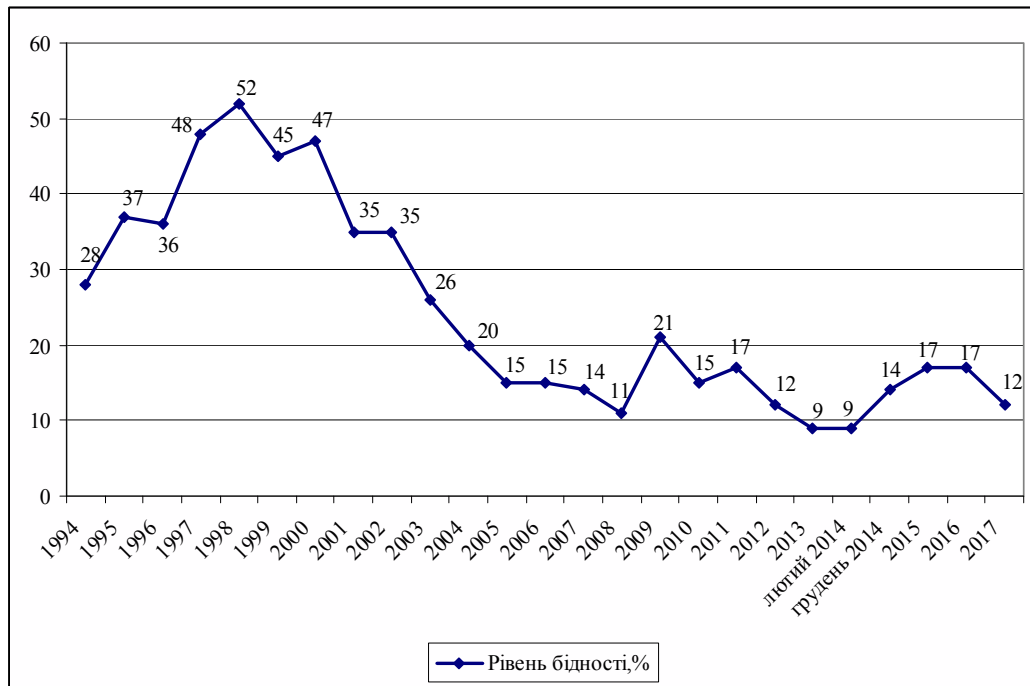

Рис.1. Рівень бідності населення України (суб'єктивна самооцінка) у 1994-2017 рр.
Джерело: [9].

У міжнародному рейтингу бідності країн (Bloomberg's Misery Index), який щороку складає видання Bloomberg, Україна посіла сьоме місце [10].

У середньому українські громадяни витрачають на продукти харчування близько половини заробітку (49,8% у 2016 р. при 53,1% у 2015 р.) [7]. Бідні верстви населення змушені «проїдати» близько 70% своїх доходів [4].

Важливим чинником існування бідності є безробіття. Рівень безробіття населення в Україні (віком від 15 до 70 років), розрахований за методологією Міжнародної організації праці, у 2016 р. становив 9,3% (в тому числі осіб працездатного віку – 9,7%) [7].

Особливістю української бідності є висока питома вага людей, що вважають себе бідними; розповсюдженість бідності серед працюючого населення; високий рівень бідності серед осіб з вищою освітою тощо.

Для подолання бідності важливо: 1) створювати сприятливі умови для забезпечення економічного зростання; 2) створювати нові робочі місця, забезпечувати підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації працездатного населення; 3) подолати корупцію та монополізм; 4) вдосконалити систему державної соціальної допомоги соціально вразливим верствам населення тощо.

Список використаних джерел

1. Бідність. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бідність>
2. Стратегія подолання бідності. Затверджено Указом Президента України від 15.08.2001 № 637/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/637/2001>
3. Задорожна С. Стратегії подолання бідності в Україні / С.Задорожна // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. – №3(7). – С.20-33.
4. Борисенко М.І. Особливості бідності в Україні / М.І.Борисенко // Молодий вчений. – 2015. – № 1(2). – С.178-180.
5. Про державний бюджет України на 2018 рік від 07.12.2017 р. №2246-VII [Електронний ресурс] – Режим доступу: zakon3.rada.gov.ua
6. 80 відсотків населення України живе за межею бідності – ООН. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrpress.info/2017/08/28/80-відсотків-населення-україни-живе-за-м/>
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
8. Межа бідності в Україні та Європі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zet.in.ua
9. Злети і падіння: наскільки великий рівень бідності в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uk.etcetera.media/zleti-i-padinnya-naskilki-velikiy-riven-bidnosti-v-ukrayini.html>
10. Україна посіла сьоме місце в міжнародному рейтингу бідності країн. [Електронний ресурс] – Режим доступу: tsn.ua